

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Iudicii vniuersitatis Et Cleri Coloniensis, aduersus
calumnias Philippi Melanthonis, Martini Buceri,
Oldendorpij, & eorum asseclarum, defensio**

Billick, Eberhard

Parisiis, 1545

De inuocatione sanctorum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-29474

De inuocatione sanctorum.

VT sensim progredemur ad altiora, viam fecimus ad expliandā inuocationem sanctorum, quam nondum attingimus, quam aduersarij angue peius oderunt & hydra. Dictū nobis est de ea veneratione quā sanctis impēdimus, dictū est item de dilectione, qua illi vicissim nos prosequuntur ac beneficiis quibus iuuant, quæ si cōiungas simul, haud procul ab inuocatione aberis. Quid est enim inuocatio, nisi desiderium, ambitio & expectatio beneficij quod accipias ab aliquo? Iam si veneramur sanctos, & in sanctis Christum, si credimus item sanctos diligere nos & libenter procurare nostrā salutem, esse patronos & intercessores, quomodo nō cupimus? quomodo nō desideramus? quomodo non speramus nobis aliquid per eos impetrari & impendi? quomodo non optamus, vt faciant quod alioqui faciūt? Sic B. August. in libro quem scripsit de cura pro mortuis agenda. Cum fidelis, inquit, mater filij sui corpus desiderauit in basilicam martyris poni, siquidem credidit eius animā meritis martyris adiuuari: hoc quod ita credidit, supplicatio quædam fuit. Neq; enim putandum est supplicationem solis peragi verbis, vt dicatur expressius, Ora pro nobis sancte Petre, vt hoc consequamur vel illud, sed quemadmodum vulgo dicitur: Miserū apparere satis est rogare: ita corporis habitū & gestu, motione item interna animi & obsequiis, ac venerationibus, captamus beneuolentiam nobis propositā, & precamur eam nobis cōtingere: vt rectè dixerit Latomus, concessa per Bucerum veneratione sanctorū, & quod sancti pro nobis orent, se ne suspicatum quidem de inuocatione vllam fore controuersam. Quin si orent pro nobis diui, appellandī etiam sint siue inuocandi. Habent enim desideria nostra vocem quandam, quæ loquatur in auribus Dei, & poscat votis nostris satisfieri, quin & ipse latens spiritus gemitibus inenarrabilibus orat pro nobis. Respicit autem Deus ad hæc cordis nostri vota quæ orant, etiam dum verba nulla facimus. Soli non inuocant increduli, quia nihil cōsequi sperant: pertinet autē ad inuocantem non hæsitare in fide. Idcirco dicit Apostolus de inuocatione Dei: *Quomodo inuocabūt in quem nō crediderūt? Quem locum & huic*

Inuocatio
quid.

Rom. 10.

huic proposito possumus accommodare, ut dicatur: Quomodo implorabunt sanctorum auxilia, qui non credunt sanctos posse auxiliari? Igitur poscunt qui credunt, etiam eo ipso quod credunt. Iam si fatentur aduersarij (quod eorum quidam faciunt) sanctos orare pro nobis, velim audire, gratum sit hoc illis, an ingratum? optabile, an exosum? Non opinor dicturos, exosum, vel ingratum eis esse: si ergo optabile illis est & gratum, qua sententia negat idem illi se inuocare, cum optent à sanctis fieri quod faciunt?

Sæpe mecum admiratus sum quæ nam posset tam valida tanque efficax aduersariis videri causa, qua freti auferantur contra sanctorum inuocationem, tam rabiosè debacchari & insanire, qua denique tam multis hominibus persuaderent, libros eorum qui de hoc tractant, legi attentius quàm nostrorum, pœnituit autem me non semel amissi tam laboris quàm temporis, propterea quod nihil ad tam ingentes ausus constabiliendos proferrent satis idoneum. Talia enim sunt eorum argumēta, quæ ad hanc rem confarcinant, ut aut vetent supplicare etiam viuentibus (quos cum voluerint semper exceptos, non oportuit eadem argumentatione cum sanctis iugulare) aut ex falsis imaginationibus, hominum seculariter tantum sapientium, in diuinis verò rebus, planè cæcutientium & palpitantium, procedant. Magnificè iactant argumentum de vera inuocatione Dei: utinã autem homines sensu & mente corrupti, de vera inuocatione nossent rectè iudicare, rectaque docerent. Sed videbis in progressu lector, nos istud manifestis argumentis demonstrare. Prius autem paucis mihi præfandum est de communionem corporis Christi, quod est

Ecclesia *nomine,* *que est* *corp⁹ christi,* *hæduntur* *quam de-* *functi in* *Christo.* *Ecclesia,* quam videntur aduersarij non satis attendisse. Scire debet omnis Christianus quod sit vna Ecclesia Dei, indiuisa & simplex, quæ est corpus Christi, cõtinent non eos modò qui in carne adhuc viuunt, verùm & illos qui carne depositi, securius & felicius cum Christo agunt in cælis. Non oportet imaginari in Christo corpora duo, ut sit vnum viuentium in carne, alterum secundum carnem mortuorum: Mortuus est enim Christus & resurrexit, ut viuentium dominaretur & mortuorum. Et pater constituit eum super omnem Ecclesiam, quam non facit caro & sanguis,

sanguis, sed Petri illa confessio, Tu es Christus filius Dei *Roman.*
 viuit. In hac sunt omnes quotquot manent in Christo. Ita- *14.*
 q; audito corporis illius Christi nomine, cogitare oportet *Ephes.*
 simul & eos qui sunt cū Christo in gloria, & qui modò ad- *1.*
 nituntur, vt eò perueniāt. Quos vna spes, vna fides, vna sa- *Matth.*
 cramenta, vnus pater cœlestis, vnus Christus, & spiritus vnus, *16.*
 in vnam societatem copularunt, quorum habitatio quoq;
 est vna, nimirum cœlestis illa Hierusalem, cuius sunt do-
 mestici & ciues, quidam in re, alij vero in spe: quorū omniū
 non est nisi vna vita in vno Christi spiritu, in quo viuunt
 tam beati illi, qui in cœlis, quàm fideles qui adhuc in car-
 ne ista (nisi fortè sint membra mortua) morantur. Hinc est
 illa Pauli confessio: Viuo autè non iam ego, viuit verò in *Galat. 2.*
 me Christus. Qui cū peteret dissolui ab hac carne, & à cor- *Philip. 1.*
 pore mortis huius, nū & à Christi corpore petebat dissol-
 ui? Nū vt Christi vita in ipso extingueretur, petebat? Ne-
 quaquam. Propterea ait: Cupio dissolui & esse cum Chri-
 sto. An igitur non erat in Christo? Imo erat qui dicebat:
 Nostra autè cōuersatio in cœlis est: cupiebat esse amplius
 & perfectius in Ipso. Ideo alibi ait: Mihi viuere Christus *Philip. 3.*
 est, & mori lucrum, vt comprehendam eum in quo & com- *Philip. 1.*
 prehensus sum: credimus enim quia simul viuemus cū illo,
 quoniam non posuit nos deus in iram, sed in acquisitionē
 salutis per dominū nostrū Iesū Christū, vt siue vigilemus
 siue dormiamus, in illo viuamus. Et hæc est Christi pollicita-
 tio *Ioh. 14.* Quia ego viuo, & vos viuetis. Omnes autè bea-
 tos viuere Christus semper aperta voce nobis testatus est. *1. Thess.*
 Cum dixisset enim de Abraham, Isaac, & Iacob, quia viue- *5,*
 rent, ne putarētur illi tantum viuere, à quibus appellatio-
 nem acceperat, vt vocaretur deus Abraham, deus Isaac, &
 deus Iacob, statim subiunxit. Omnes enim viuunt ei. Hoc *Luc. 20.*
 si credis, intellige vnam societatem viuentium in carne &
 dormientium secundum carnem in vno corpore, intellige
 nos ciues esse sanctorum & domesticos dei, etiam si sanctos
 ipsos nostros conciuēs, non videamus carnalibus istis ocu-
 lis. Sat est quod videantur in spiritu, nam corporis istius
 mystici vita, vita est spiritus, & oculos habet spiritales.

Iam de inuocatione. Vbi primū oportet de significa-
 tione vocis constare. Dicitur enim inuocatio variè *B. Aug.*
 gust.

Inuocatio gustinus talem facit huius vocis etymologiam, vt sit inuocare quod in se vocare, verba eius in Psalmo 30. sunt. Inuocas deum, quando in te vocas deum. Hoc est enim illum inuocare, illum in te vocare, quodammodo eum in domo cordis tui inuitare. Qua significatione frequenter in libris suis vtitur, quando fit inuocationis dei mentio. Extra controuersiam est secundum hanc significationem, solum deum inuocari, qui solus potest esse noster inhabitator ad salutem. Sed & aliter plerumque dicimus. Inuocare hoc esse, quod in auxilium vocare, secundum quem modum inuocamus & deum & creaturas, hoc est, in auxilium vocamus. Sed aliter deum, aliter res creatas.

Deum super omnia, cui dicimus: Auxilium meum a domino, qui fecit caelum & terram, quem etiam fatemur omnis boni authorem, & vnicam spei nostrae anchoram, Quicquid enim habent, aut possunt res creatae, ab ipso habent & per ipsum possunt, quoniam ex ipso, & in ipso, & per ipsum sunt omnia.

Hae inuocatio, adoratio quaedam est, & tam grande dicimus esse piaculum, inuocare alium, quam alium adorare: sumus enim filij Enos, qui docuit inuocare nomen domini, & scimus, quia omnis qui inuocat nomen domini, saluus erit. Contra vero, maledictus homo qui confidit in homine, & ponit carnem brachium suum, & a domino recedit cor eius, Hic prima quaestio nascitur, An oporteat nos deum inuocare tantummodo per nos ipsos, an licet ad haec etiam adhibere alios.

Aliter inuocamus creaturas tanquam subsidiarias nobis a deo in auxilium temporale collatas. Sic infirmus inuocat auxilium medici. Reus, aduocati auxilium: qui opprimitur a fortiore, principem inuocat. Breuiter temporale auxilium, vnde cunq; petitur, modo non ab aduersaria potestate, non licet enim diaboli auxiliis vti. Hic iam altera nascitur quaestio, An liceat sanctos secundum hunc modum inuocare. Ergo quaestio de inuocatione sanctorum, haec duo potissimum quaerit: Primum, an liceat ipsis vti intercessoribus apud deum. Secundo, an generali inuocationis modo possint inuocari, vt succurrat & auxilietur nobis, siue intercedendo apud deum, sine conferendo in nos beneficia, quorum

Aliter deus, aliter res create inuocantur Psalm. 120. Roman. 11.

Genes. 4. Iohel. 2. Hier. 17.

quorum habent à deo potestatem. Vbi hoc primum viden-
 dum, Vtrum possit Deus inuocari per intercessores. Quam
 questionem nimis infeliciter, aduersariorum quidam ali- *Deus per*
 quando tractarunt. Et propter verbum illud Christi, *Ve. intercesso*
 nite ad me omnes, qui laboratis. & c. Item illud: Inuocabis *res an pos*
 me, & ego exaudiam. Et plurima, quæ in eandem senten- *sit inuoca*
 tiam habet scriptura, voluerunt, non licere deum inuocare *vi.*
 per intercessores, vbi non expenderunt secum, & orantem
 & intercedentem ad eundem deum contendere, sed deum &
 intercessores tanquam duo contraria, alterum alteri op-
 posuerunt, vt qui intercessorẽ quæreret, videretur à deo re-
 cedere, cum tamen per intercessores deus non nisi a dea-
 tur. Aditur ergo seu inuocatur duob⁹ modis, per interces-
 sores medios & absque vlllo intercessore medio. Cum dicitur *Exod. 20.*
 tur: Non loquatur nobis deus, ne fortè moriamur, tu lo-
 quere nobis & audiemus, statuitur inter deum & nos, *Psalm.*
 mediator, qui dei voluntatem ad nos referat. Cum vero *18.*
 dicitur: Doce me iustificationes tuas, nullus mediator in-
 tercedit. Paulum apostolum docuit deus omnem verita-
 tem absque vllis mediatoribus. Ego enim accepi à domi-
 no (inquit) quod tradidi vobis. Sic ad Galatas primo. Ne- *I. Corin:*
 que enim ego ab homine accepi illud, neque didici, sed *11.*
 per reuelationem Iesu Christi. Potuit eodem modo deus *Actuum.*
 docere Cornelium Centurionem, sed noluit. Iussit autem *10.*
 vt accerseret Petrum, qui diceret & omnia quæ oporteret *Luca. 23.*
 eum facere. Latroni in cruce dimissa sunt omnia peccata
 absque vllis mediis: non erat qui catechizaret, qui bapti-
 zaret, qui à peccatis absolueret, qui communionem sacram
 porrigeret, potest & nos deus eodem saluare modo, sed
 placuit ipsi vt per ministros suos hæc nobis exhiberet, at-
 que vt per mediatores, doctrinam, fidem, sacramenta, &
 ipsius dona acciperemus. Fit igitur manifestum deum er-
 ga nos vti mediatoribus, vbi & quando ipsi visum fuerit.
 Ad eundem modum, nos vicissim exhibemus nos Deo, *Deus in-*
 duobus modis, per mediatores, & sine mediatoribus. Cum *uocatur*
 dicitur: Libera me domine à persequentibus me, nullus in- *per inter-*
 terponitur mediator. Cũ dicitur autẽ: Orate p me fratres, *cessores*
 vt liberer ab infidelibus qui sunt in Iudæa, mediatores *& sine*
 sta. eis.

statuuntur. Vtramq; inuocatioem exaudit deus, & mediata
tam & immediatam. In vtraque ipse vnicus respicitur, spe-
ctatur, inuocatur, & solus nouit de^o, qui arbiter est animo-
rum nostrorū, quānam inter has duas sit acceptior, & ma-
iorem referat fructum. Respicit enim in orationem humi-
lium, & paupēres suos non despiciit, vt illa sit deo acceptior
in qua fuerit humilitas maior: & nisi mediata illa vim ma-
gnam haberet, non vteretur ea tam frequenter apostolus
Christi. Vtrumq; ergo dicimus, Dimitte nobis peccata no-
stra, sine intercessore: & orate pro me peccatore vos inter-
cessores. Cum autem intercessorem statuimus, quem inuo-
camus? intercessorem ne ipsum, an deum? Arbitror tam stu-
pidum neminem esse, vt putet hic intercessorem inuocari,
sed ipsum deum tantummodo. Ergo cum dicimus, Sancta
Maria ora pro nobis, solus vtiq; inuocatur Deus proprie
ad quem intercessor mittitur, Maria autem quæ mittitur,
interpellatur, & generali tantum acceptione inuocatur.

Hoc est igitur quod de vera inuocatione sentimus, eū
qui præsidet vniuersæ Ecclesiæ, ab omnibus Ecclesiæ mē-
bris pariter inuocandum & adorandum. nec vllum hic ex-
cluditur membrum, cum debeāt omnia pro se inuicem esse
solicita. Nec oportet eos qui debeant inuocare esse hic in
humanis constitutos, & habere corpus: veri enim adorato-
res in spiritu adorant & veritate. Et adorant eum omnes
angeli Dei, qui certe carnem non habent: Sic in Apocal.
Spiritus & animæ interfectorum, inuocant eum. Atq; hinc
supplicamus viuīs confratribus nostris, vt orent pro nobis,
& iis quoq; qui dormiūt in Christo similiter supplicamus,
vt orent pro nobis, vtiq; enim sunt nostri confratres.

*Supplica-
mus viuīs
& defun-
ctis in
Christo.*

Cum deus sit omnipotens, vt dare possit quæcūq; pe-
tuntur, & optimus, vt dare velit. Cur nō sepositis interces-
soribus omnibus, ipsi per nos adimus eum solum? Licet sa-
nē, licet adire absq; intercessorib^o, si ita ferat spiritus tuus,
si tāta est fiducia, si cōscientia tam intrepida, si puritas ani-
mi tanta, si putas tua solius plus quā aliorū intercessio-
ne promouere. Licet etiam si obruat te conscientia malo-
rum, si trepidēs coram tanta Dei maiestate, modò ad sit fi-
ducia, quæ inter hæc rara consistit: Oportet enim inuoca-
care ea fide, quæ nihil hēsitet. Sed & intercessores licet cō-
parare,

parare, cum quibus simul & tu ores, etiam si reliqua omnia sint tibi integra, & mens, & cōscientia, & fides, & quicquid tandem illud est, quod orantem promouere queat.

Quid impediunt enim intercessores comparati & adhibiti: an obitant, aut remorantur conatus tuos? aut tibi fiduciam diminuunt? aut sunt conscientiae tuae graues & intolerabiles? Non opinor. Verum aduersarij imaginantur, sanctos qui ad intercedendum implorantur, esse opacum & castum quoddam interstitium, quod impediatur a vera inuocatione. Quod opacum & castum quoddam interstitium, quod impediatur a vera inuocatione. esse viscum quandam, in quo hæreat concepta fiducia, ut non queat ad Deum vsque transuolare. Nos cōtra dicimus, sanctos esse lucem quandam, quæ reddat nobis Deum perspicuore, quæ tenebras nostras ex parte iuuat ut cognoscatur Deus, sicut oportet. Quibus hæbet oculorum acies, quid faciunt? Nōne adhibent sibi conspicienda? Chrystallus oculis obiecta, rei visibilis speciem exceptam, transfundit in cecutiētem. Nos itaque multo verisimilius quàm aduersarij dixerimus, inuisibilem illum Deum, quodammodo in sanctis nobis apparere, in quibus cernimus eius dona, magnificentiam, liberalitatem. Nec periculum est, ne nos suspensos in se remorentur, cum nihil habeant suū quod non ad Deum nos dirigat. Proinde puto quo sanctiores fuerint intercessores quos adhibemus, hoc magis fiduciā nostram crescere, ut etiam malè nobis conscij, audeamus intercessoribus instructi melius sperare & confidere, quod certè in nobis ipsis ita se habere quotidie experimur.

Rursus imaginantur aduersarij se fieri Deo propinquiores, ubi absque intercessoribus ipsum adierint, quasi istud adire, aut propinquum Deo fieri, sit localis aditus corporis & non spiritalis ipsius mentis, quæ obstaculum nullum patitur: nimirum ita existimabat Phariseus ille in Euangelio, se Deo facilius propinquaturum, si non staret procul cum publicano. Sed Deus publicanum corpore remotum, animo proximum, exaudiuit præ superbo ac glorioso Phariseo. Nemo ignorat quanto præcelluerit apostolus Paulus illis, quos fidem Christi docuerat, & tamen hūc tantum ac talem virum, ac Deo semper mente proximum adiuuauerunt etiā intercessores, & putat aliquis per hoc, Apostolum

*Interces-
soribus nō
impedi-
mur à ve-
ra inno-
catione.*

Inuenit
 in iudic
 -the qui
 -re a. tum
 -one et
 -equitio

se elongasse à Deo: aut quibus supplicabat vt pro se intercederent, fuisse Deo propiores quàm erât ipse? Nec puidit ipsum supplicare illis qui erât ipsi longè posteriores, & nos pudebit nos sanctis substernere, per quos vtique possumus propiores fieri? cum sint sancti omnes in Deo & Deus in ipsis. Quoties adhæc habet Apostolus, orate pro me fratres. Vbi iubet Theophylact. duo adnotare, Primo insignem Pauli humilitatem in orando, quòdque imprimis conueniat oranti humilitatis exercitiu: deinde quod Paulus cum tatus esset, indiguit tamen ope supplicantu. Quod si is indiguit intercessoribus, quid de nobis æstimandum? Valet igitur Pauli exemplum ad hæc duo, vt discamus nos humiliare & indigentiam nostram considerare: quanto enim humiliamur profundius, tantò facilius exaudiemur & impetrabimus. Nunc autem ex ipso Apostolo apparet humilitatis quãdam speciem esse, quod quæritur intercessor. Verùm hoc multo apertius cernitur in Ceturione illo, qui cum se iudicasset indignum qui Christum adiret, subornauerat intercessores primos Iudæorum, & venienti domino misit in occursum, qui dicerent: Domine non sum dignus vt intres in domum meam, propter quod & me ipsum non sum dignum arbitratus qui venirem ad te, tantum dic verbo & sanabitur puer meus. Cui præbuit Christus tale testimonium: Non inueni fidem tantam in Israël. Sed quorsum hæc? Nempe, vt ostendamus eos qui se indignos arbitrantur quos Deus exaudiat, non malè comparare & quætere sibi intercessores, atque hanc talem animi sui deiectionem, adeò non improbari Deo, vt sit ei multo acceptissima. Verùm istud pulchrè fati in libro Delectorum explicatur.

Imaginantur præterea, eos diffidere Deo, qui implorat sanctos: vt quid enim, dicunt, a leuit sanctos, si Deo fati cõfidit? Quibus nos, Ergò ne apostolus Paulus diffidit Deo? Ergò ne posuit ille carnem brachium suum, quãdo sibi comparauit intercessores? Si autem ille Deo non diffidit, quomodo nos diffidetiã conuincetis? Proinde nos non magis diffidimus Deo quàm Paulus, non magis quàm Centurio ille, sed fiduciã nostrã iungimus nostri humiliatione, per quam fiducia in Deũ iunctis intercessoribus amplius atque amplius

amplius crescat. Falsę sunt igitur imaginationes vestrę, nec
ylla ex parte vel scripturis, vel rationi consentaneę.

Sed obiiciunt nobis, Non extare vsquam mandatum Dei
de cõparandis intercessoribus. Nec scit homo (inquit Me-
lanth.) an velit Deus sic inuocari. Fingamus non extare
mandatum Dei, nihil ne licet, nisi sit expressum in scriptu-
ris: nihil ne pium, nisi quod mādato extorquetur? Vbi ve-
rò mādatum de Eunuchis propter regnum cęlorum, Er-
gò ne non licet se castrare propter regnum cęlorum, quia
nullum extat mandatum? Id quidem vos vestris in grauem
vestram & vestrorum damnationem persuadetis, & nobis
illud frequēter occinatis, frustra me colunt mādatis homi-
nū, profus extra causam. Verũ de hoc in posterioribus,
vbi Philippo respondendũ erit, latius dicemus. Neq; tamen
ita destituti sumus omni scriptura, vt submittendorũ inter-
cessorũ nullã habeamus imaginẽ. Est enim in scripturis cõ-
siliũ, est & exẽplum. Luc. 16. ait Christus: Facite vobis amĩ
eos de māmõna iniquitatis, vt cum defeceritis recipiãt vos
in æterna tabernacula. Arbitror cõsiliũ hoc esse, nõ præ-
ceptũ. Quæro autẽ, an possit quisquã benefactorẽ suũ ali-
ter, quã precibus suis intercedẽdo recipere in æterna ta-
bernacula? An habet aliquis in hoc regnũ maius imperiũ
Rursus quæro, Vtri pauperũ nos recipere suis orationibus
in æterna tabernacula certius & melius possint, viuētẽs ne
in carne, qui de seipsis nõdum sunt securi, & multis forsã
scelerib; obnoxij, an illi potius, qui accepta beneficia præ-
tulerũt in cœlum, qui cũ Lazaro in sinu Abrahã atq; inter
beatos spūs modo versant & orant p nobis? Vtrũlibet autẽ
cõsiliũ, mihi sat est qd ostēderim nos de intercessore submit-
tẽdo habere cõsiliũ Christi. Quod si nõ haberetur, extãt ta-
mẽ, quę nemo queat improbare tã in veteri quã noua lege
exẽpla plurima. Filij Israel venerũt ad Moysẽ atq; dixerũt:
Peccauimus quia loquuti sumus cõtra dñm & te, ora vt tol-
lat à nobis serpẽtes. Idẽ cũ vidissent se Philistæis hostibus
suis impares, magna trepidatione dixerũt ad Samuelẽ: Ne
cesses clamare pro nobis ad dominum Deum nostrum, vt
saluet nos de manu Philistinorum. Apostolus Paulus vin-
ctus propter euangelium interpellat Colossen. Orationi,
inquit, instate, vigilãtes in ea, in gratiarum actione, orãtes

*Cõsiliũ
de inter-
cessoribus*

*Num 21.
1. Reg. 7*

X ij simul

1. Thes. 5

simul & pro nobis, vt Deus aperiat nobis ostium sermonis, ad loquendum mysteriū Christi. Idem precatur vt faciant Thessal. Orate, inquit, pro me fratres. Et in epist. 2. cap. 3. his verbis: De cetero fratres orate pro nobis, vt sermo Dei currat & clarificetur sicut & apud vos, & vt liberemur ab importunis & malis hominibus. Idem instanter poscit Hebræorū orationes: Orate, ait, pro nobis, amplius autem deprecor vos hoc facere, quo celerius restituar vobis. Romanos obsecrat per dominum Iesum Christū, & per charitatem spiritus sancti vt se adiuuent in orationibus. Ex quibus omnibus vides pie & Christiane lector, Deum inuocari etiam per mediatores seu intercessores. Ad hæc non posse superflua esse aut contemnenda subsidia orationum, quæ tantoperè beatus ille Apostolus pro se fieri flagitabat.

Quod si Apostolus ille confratres suos, nullis ei meritis pares, tam sedulo interpellauit, indignū est, vt nos sanctos pro meritis suis in cælo coronatos ad orandum pro nobis imploremus? Si permittitur nobis miseris peccatores, in carne viuentes, destinare intercessores ad Deum: non licebit interpellare & comparare nobis intercessores beatos illos qui iam cum Christo regnant? Vulgata est aduersariorum tergiuersatio, sed vana. Dicunt exempla ista ad viuos solummodo pertinere, neque se reprehendere, quod inuocantur viui, sed quod mortui inuocantur. Datis ergo nobis quod liceat submittere intercessores viuos. Hic corrunt tam multa argumenta vestra. Non ergo, quod nobis obicere soletis, intercessores obscurant gloriam mediatoris. Non auocant à vera inuocatione, non desperant de Deo, nec diffidunt, nō etiam fugiunt Deum, aut ponunt fiduciā in homine, qui precatore ad Deū pro se subornant. Quod ergo habetis amplius argumentum, quo inuoluetis inuocationem sanctorum? An hoc vnum quod hi sunt mortui, illi viui? Ita scilicet plus valebūt viui vestri, quàm viui Dei. Quæso autē vos, si est defunctis in Christo vna nobiscum societas, si corpus vnum, si sumus alter alterius membra & fratres, si diligunt nos, si non sunt pro se, sed pro nobis solliciti, si orant alioqui pro nobis, si viuunt & regnant cum Christo in patria, ad quem nos contendimus, (quæ omnia arbitramur vos non negare, aut si negatis, scriptura conuincit

uinci & probari possunt) cur non licet & illos interpellare, & comparare nobis intercessores? Cùm liceat intercessores submittere, cur solos viuos, & non illos? Quid habent viui præ sanctis defunctis? imò quid nò habent sancti cum Christo regnantes quo adhuc quotquot viuunt sunt destituti? Carnem scilicet habent viui, quam defuncti non habent, cum habeant alia multa orandi facultatem promouentia, quæ in viuis desiderantur: nisi vos fortè putatis carnem orationem promouere, & iam non amplius dicendum esse, Veri adoratores adorabunt in spiritu, sed ita: Veri adoratores adorabunt in carne: hoc enim vos vultis, nec video quid obtendatis aliud.

A carne expediri ad orandi quoque sunt expeditiores.

Scimus esse quidem secundum corpus defunctos sanctos, & corpus ipsum dormire ac quiescere, ego autem nò posco vt manibus, pedibus aut corporis sui seruitio mihi succurrant, sed dona & suffragia exigo, quæ sine corpore datur, per illum cui viuunt, cui non dormiunt. Nam quod dicit Apostolus, non est in Christo masculus & fœmina, non est Iudæus neque Græcus, nò est seruus neque liber, omnes enim sunt vnù in Christo Iesu: huic ausim ego propter Christi vocè addere, nò est mortuus neq; viuus, oēs etenim viuunt ei, & sunt vnù omnes in Christo Iesu. Cur vos corpus Christi in his quæ ad Deū pertinent diuiditis? An non est ille Deus, diues in omnes qui inuocant illum? aut viuorum tantum Deus? An bicorporeum facitis Christum, sicut Etanici Ianum bifrontem, & Geryonem tricorporeum?

Hic le Tori pio duxi concedendū, vt paucis respondeam ad hoc quod solèt iactare, In scripturis nulla extare de inuocatione defunctorum exempla, quãquam parū dialecticè argumententur, Non est scriptū, ergo non est factum: vt hac ratione nihil possint aduersum nos efficere. Tamen vt donemus eis, non fuisse in Veteri lege morem inuocandi sanctos, non oportet hinc concludere nobis nunc nò licere: alia est huius temporis, alia illius ratio. Primum enim, Quare in populus ille veteris legis rudis fuit & intractabilis, atque ad idololatriam valde inclinatus, à qua tot terroribus vix vi nò fuit abstrahi poterat, vt patet in libris Moyfi, Iudicū, Regum, & prophetarum. Proinde non mirum, si de beatorum spirituum interpellatione non sit eis facta traditio clara. Non est.

Quare in lege veteri non fuit vsus inuocandi sanctos.

X iij enim

enim expediebat, proclius illis viâ ad idololatriæ crimen
facere, quod per implorationem sanctorû populû ille po-
terat incidere, potissimum regnante adhuc diabolo, qui to-
tum mundum idololatria sibi habebat deuinctum. Adhuc
nondum inclaruerat fides resurrectionis. Nondum vulgo
credebantur qui defuncti erât in beatitudine viuere, quod
tempore legis nouæ primum reuelatum est. Nondum etiâ
Christus resurrexerat, qui captiuam duceret captiuitatem.
Iam quomodo implorârét eos quos nesciebât viuere? Ne-
que tamen nulla est in veteri lege inuocationum istarum
obumbratio: quod non est difficile ostendere, si permittat-
ur nobis ad exemplû Christi, quando dixit, Non est Deus
mortuorum, sed viuentium ex hoc verbo legis, Deus Abra-
ham, &c. nobis quoque literam legis tractare, & figuræ e-
ius explicare. Sunt & alia in lege inuocationi sanctorum
tâ proxima, vt nihil propius. Qualia sunt: Memento Abra-
ham, Isaac & Iacob. Item, Memento domine David, & om-
nis manuetudinis eius. Item quæ in libris Machabæo-
rum de Onia & Hieremia leguntur. An putamus Iudæos
illos quibus nō erat incredibile Hieremiam orare pro po-
pulo & ciuitate, hoc nō optasse quoque vt fieret? Et cui nō
videatur verisimile quod de Hieremia illic refertur, olim
etiam ante ea tempora creditum fuisse, beatos patres orare
pro viuentibus, præsertim apud eos quibus animarum im-
mortalitas, & fides resurrectionis erat persuasa? Sed non
est hoc scriptum dicent. Quid tum? Estō vt neque factū sit:
non de hoc multum anxie contendo. Vt non habuerimus
exempla synagogæ, habemus tamen exempla Ecclesiæ:
non quidem conscripta nobis in euangeliis, quæ sunt de
solo Christo: scripta sunt tamen per patres quibus indubi-
tata fides in Ecclesia habetur. Præter vnum Paulum reli-
qui Apostoli, aut parum aut nihil scripserunt, tradiderunt
autem plurima quæ in ecclesiis retenta sunt, & ab eorum
successoribus fideliter conscripta, in quibus (vt opinor) est
& ipse modus inuocandi sanctos cum Christo regnantes.
Tam vetus est enim hæc ecclesiæ consuetudo, vt quotquot
inuocationis meminerunt, non referant primam eius ori-
ginem, sed de ea tanquam antiqua, olim tradita, vstitata
atque recepta loquuntur. Quod vt manifestum tibi fiat,
subiiciam

2. Macha
bæo. vlti.

subiiciam hic aliquos insignes, & quorū semper fuit in Ec-
clesia celebris authoritas patres & doctores, quorū quidā
etiam sanguinis sui effusione, fidē catholicam roborarunt.
Vnde cognosces lector, hūc supplicandi sanctis vsum non
tam recēter quā garriūt heretici in Ecclesiā introductū,
sed tum etiā fuisse quādo sequebantur tyranni, quādo ad car-
nificinas pro cōfessione fidei trahebantur fideles.

In primis erit eius nobis idoneus testis magnus ille O-
rigenes, patre Leonida martyre natus, & ipse quoq; cōfes-
sionis gloria clarus. Is libro secundo in Iob, ad finem ita
ait: Mors apud Iob mortua est, cum omnibus efficiētiis
suis: iustitia vero quæ in viuente pridem vigeat, magis
ac magis in illo defuncto diuinis visionibus, atq; diuino
colloquio reuixit. O beate Iob viuens in perpetuum apud
Deū, Ora pro nobis miseris, vt etiā nos terribilis Dei mi-
sericordia pteget in oibus tribulationibus, & eripiat ab
oibus oppressiōib⁹ maligni & cōnumeret nos cū iustis,
&c. Idem pbat nobis inuocationem sanctorū in cōmenta-
riis quos scripsit in Cantica. In lamento quoq; suo inuo-
cat, Patriarchas & Apostolos omnesq; Christi martyres.

Magnus quoq; Basilius in homilia, quam habuit in san-
ctos quadraginta martyres, dat clarum inuocationi, testi-
monium. Qui tribulatur (inquit) ad quadraginta cōfugit,
qui letatur ad ipsos decurrit: ille vt molestiarū solutiōne
reperiat, hic vt res secundæ ipsi cōseruentur. Hic mulier
pia pro liberis orans deprehenditur, itemq; peregrinanti
marito reditum, ac infirmo salutem petens.

Gregorius Nazianzenus ille cognomēto Theologus, frequenter in declamationibus seu orationibus suis san-
ctos inuocat. In oratione quam habuit de S. Athanasio, ita
ait: Tu autem è supernis propitius nos respice, & popu-
lum hunc sanctum dirige, Trinitatis sanctæ adoratorem,
& nos in pace quidem foue & cōpasse, in certamine autē
dirige & suscipe, & cū teipso statue, & iis qui tales sunt vt
tu etiā si magna sit petitio, &c. Vides Lector, non esse hic
p̄popocēiam vllā, vt volunt aduersarij, nec temerē ei hæc
verba elapsa, quin addit (etiā si magna sit petitio.) Idē fa-
cit in oratione habita post octauum annū à morte magni
Basilij. In oratione quoq; de S. Cypriano, vbi ita ait: Tu

X iij nos

Origenes.

Gregori⁹
Nazian-
zenus.

Basilius.

nos ab alto propitius respice, nostrumq; sermonem ac vitam dirige, & sanctū hoc ouile pascere, aut vnā rege, ac reliqua (quātum possibile est) ad meliora dispone, molestosq; lupos, syllabarum & verborum venatores illos abige, &c. Meminit in eadem oratione virginis periclitātis, quę beatam virginem Mariam vt opem sibi ferret implorauit.

Chrysof. Chrylostomus ille alter Paulus, in sermōe de Sanctis martyribus Iuuentino & Maximo: Sepe (inquit) sanctos martyres inuisamus, tumulos adornemus, magnaq; fide reliquias eorum cōtingamus, vt inde benedictionē aliquam assequamur. Etenim sicut milites vulnera quę in præliis sibi inflicta regi mōstrantes fidenter loquuntur, ita & illi, in manibus abiecta capita gestantes, & in mediū afferētes, quęcūq; voluerint, apud regē cœlorū impetrare possunt. Proinde magna fide promptitudinēq; huc veniamus, &c. Idem Hom. 44. in Genes. Id scientes dilecti, cōfugiamur ad sanctorum preces, & oremus, vt pro nobis intercedāt. Idem Hom. 66. ad populum Antiochenum, vbi cōparat gloriam sanctorū martyrum, regum & tyrannorum triumphis: quę ostendit omnia periisse, sanctos verò in summa veneratione haberi, demones torquere, à peregrinis etiā inuocari, vbi inter cætera ait: Ipse qui purpuram indutus est, accedit illa complexurus sepulchra, & fastu deposito, stat sanctis supplicaturus, vt pro se apud Deū intercedant, & scenarum fabrum, & piscatorem vt protectores orat qui diademate redimitus incedit.

Hieronymus. Hieronymum defendere Inuocationem sanctorū aduersus Eunomium & Vigilantium, iam suprā ostendimus. In Epitaphio quoq; Paulæ ad Eustochium, hæc sunt eius verba: Vale Paula, & cultoris tui vltimam senectutem orationibus iuua, fides & opera tua Christo te sociant, præsens facilius quod postulas impetrabis.

Ambrosius. Beatus Ambrosius quem perperā aduersum nos citant heretici, vti postea videbis lector, frequenter meminit inuocationis sanctorū. Prætereo quę in Antididagmate & aliis scriptoribus citata sunt. In libro de viduis ita ait: Et tu habes proximos qui pro te supplicent: habes Apostolos proximos, & habes martyres proximos, si martyribus deuotionis societate misericordiæ quoq; muneribus appropinques.

pinques. Ama ergo propinquitatem Petri, affinitatē Andree, ut pro te rogent, & recedat cupiditates tuæ, verbo Dei pulſe. Petrus & Andreas frater eius, tunc (loquitur de ſocrū Petri per Chriſtū febribus liberata) pro affinitate poterāt, nunc iam poſſunt pro nobis & pro omnibus impetrare. Videtis enim quod magno peccato obnoxia minus idonea ſit quæ pro ſe precetur, certè quæ pro ſe impetret, adhibeat igitur ad medicū alios precatōres. Et paulò poſt: Obſecrandi ſunt angeli pro nobis, qui nobis ad præſidiū dati ſunt, martyres obſecrandi, quorū videmur nobis quoddam corporis pignore patrocinium vendicare.

Poſſunt pro peccatis rogare noſtris, qui proprio ſanguine etiā ſi quæ habuerūt peccata lauerunt. Iſti ergo ſunt Dei martyres, noſtri præſules, ſpeculatores vitæ, actuumq; noſtrorum. Nō erubeſcamus eos interceſſores noſtræ infirmitatis adhibere, quia ipſi infirmitatem corporis etiā cum vincerent cognouerūt. In oratione funebri de obitu fratris ſui Satyri, teſtatur hunc Satyrū ſuis votis apud ſanctum martyrē Laurentiū impetraſſe cōmeatū, Atq; vti nam (inquit) nō ſolum cōmeatum, ſed etiā prolixum vitæ tempus rogafſes. Potuiſti annos plurimos impetrare viuendi, qui potuiſti cōmeatum impetrare veniendi.

Prudentius in libro Peri ſtephanon, in hymno beatæ Prudentis Agnetis martyris ſic orat:

<i>Virgo felix, o noua gloria,</i>	<i>Cui poſſe ſolis cūctipotens dedit</i>
<i>Caeleſtis arcis nobilis incola,</i>	<i>Caſtū vel ipſum red dere fornicem</i>
<i>Intende noſtris coluionibus,</i>	<i>Purgabor oris propitiabilis,</i>
<i>Vultum gemello cū diademate:</i>	<i>Fulgore, noſtrū ſi iecur impleas.</i>

In hymno quoq; martyrū Hemiterij & Chelidonij.

<i>1 Conſequentat obſecrantes</i>	<i>Tanta pro noſtris periculis</i>
<i>Voce, votis, munere,</i>	<i>Cura ſuffragantium eſt.</i>
<i>Exteri nec non orbis</i>	<i>4 Non ſinant inane vt vllus</i>
<i>Huc colonus aduenit.</i>	<i>Voce murmur fuderit,</i>
<i>2 Nemo puras hic rogando</i>	<i>Audium ſtatimq; ad aurem</i>
<i>Fruſtra congeſſit preces,</i>	<i>Regis æterni ferunt.</i>
<i>Letus hinc teſtis reuertit</i>	<i>5 Inde larga fonte ab ipſo</i>
<i>Supplicator ſletibus.</i>	<i>Dona terris inſtuunt,</i>
<i>3 Omne quod iuſtum popoſcit</i>	<i>Supplicum cauſas petitis</i>
<i>Impetratum ſentens</i>	<i>Quæ medelis inrigant.</i>

Nihil

6 Nihil suis bonus negauit   Testibus quos nec cathene,
 Christus vnquam testibus,   Dira nec mors terruit.

Augustinū aduersarij vel inuitum nobis eripere conā-
 tur: Quem egregiè defendit Bartholomeus Latomus, vt
 non speret amplius aduersarij, tale aliquid frustra tētare,
 Clara & manifesta est Augustini inuocatio ad sanctos, in
 libro de spiritu & anima: clara item in lib. meditationum
 cap. 24. Meminit quoq; & in alijs libris sepius patrocini-
 um, quę homines suis inuocationib⁹ à sanctis impetraue-
 re. In lib. de cura pro mortuis agenda dicit: Viuos oratio-
 nibus cōmendare patrociniō S. martyriū suos amicos, quo-
 rum corpora in eorum basilica sepeliunt, capite quarto.

Damascen⁹ ille Iohānes, defectam manū fufis ad beatā
 virginē Mariā precibus, rursus recuperauit, sicut in vita
 ipsius testatur Iohānes patriarcha Hierosolymitanus. Sed
 & ipse lib. 4. cap. 21. & alijs plerisque locis venerationem
 & inuocationem sanctorum defendit.

Habes ex istis Christiane lector, pro demonstrāda ve-
 teris & purioris Ecclesię pietate, quā sanctè videlicet ac
 religiosè coluerint, inuocauerintq; olim fideles beatorū
 martyriū spiritus. Protuli autē ex diuersis Christiani orbis
 prouincijs, paucos quidē, celebratissimos tamen Ecclesię
 doctores, atq; etiā satis multos, si tecum expēdas, quā ra-
 ros habuerit ætas illa scriptores, & quā multa eorū scripta
 interea tēporis interciderint. Habes ex Asiā & Oriente,
 Basil. Mag. & Gregoriū Nazianzenū, Iohannē Damascē-
 num ex Palestina, ex Aegypto Origenem, Augustinū ex
 Africa, Prudentiū Hispanum, Iohannē Chrysostomum
 Græcum, Ambrosiū & Hiero. Latinos: ita vbiq; locorum
 erat omniū vna fides, & cōsensus vnus. Nec dubitabatur
 de hoc, utrū liceret sanctos implorare. Puto autē quod de
 media & posteriori ætate, nemo documenta vlla requirat,
 quorum tanta extant vbiq; locorum indicia, vt sint omnia
 eorum plena & plus quā referta. Confer autem mihi tam
 preclaros viros pietate simul & doctrina insignes, ac toto
 orbe per tot terrarū spacia diuisos, nec vno simul oēs tēpo-
 re, sed hos illis antiquiores, in eadē nihilomin⁹ fide cōfen-
 tientes, cum obscuris istis paternarum institutionū deser-
 torib⁹, apostatis ac hæreticis. Nulla re alia nisi sacrilegijs,
 mona-

monasteriorū direptionibus, prophanatione templorum, stupris virginū Deo cōsecratarum, blasphemis, seditionibus, & infinitis aliis suprà omnes omnium temporum hereticos facinoribus nobilitatos, ac tum demū expēde, delibera & diiudica, si habes vllam salutis tuę rationem, cui fidem tuam credere debeas, presertim cum neq; verbū Dei, neque traditiones apostolicæ, neque communis omnium temporum & locorum consensus, neque patres orthodoxi aut aliud quippiam cui fides haberi debeat, eis suffragetur. Id quod iam partim luce clarius ostēdimus, partim in sequentibus, vt & ipse palpare queas, sumus ostensuri. Quod enim iactant verbū Dei, vanum est, quod antiquitatem suorū dogmatum, similiter vanum est: tamen si ementiantur nonnunquam res quasdam, quæ possint alicui videri antiquæ, si tamen cōferantur cum scriptoribus illorū seculorum, mera esse figmenta, fallendis & seducendis nominibus composita, luce clarius apparebit. Ita solēt impij fingere nōnunquam cæremonias, veris Ecclesiæ cæremoniis similes, vt hac specie incautos decipiant, verasq; Ecclesiæ cæremonias extrudant. Sic Iulianus impius ille apostata, & astutissimus Ecclesiæ persecutor, cōmentus est ritus quosdam gentilium processionum, quibus Christianorū processiones aboleret, instituitq; deorum suorum cultoribus cæremonias nostris similes, sperans falsa ista optime religionis imitatione, cultū deorū propagare. Cuius consilium & hīc imitati heretici, cum nuper processionū cæremonias damnarent, nunc eas student imitari, suæq; aptare perfidię. Notę sunt litanie Ecclesiæ, in quib⁹ militans ista Ecclesia, triūphantem, omnes videlicet sanctos inuocat, ad orandum cōmunem Deum pro nobis. At interim seruant & aduersarij processiones, dicunt nobiscum Kyrie eleison, sanctissimā nobiscum Trinitatem inuocant, omisiss autē angelis, apostolis, martyribus, confessoribus, virginibus prosiliunt ad finē, vbi dicitur: Peccatores, te rogamus audi nos, cum his quę deinde sequuntur, quæ sicut nos pronunciant. Præclarè scilicet, fingent nobis quoties Litaniarū sit mentio apud veteres, nouitias istas intelligi, easq; veras esse, nostras falsas Litantias populo persuadent, quo sanctorū catalogū, ab orationibus nostris excu-

*Tripart.
hist. lib. 6*

dant. At si hoc volunt, demōstrent suas alicubi apud vete-
 res. Quod si nō possunt, necesse est nouas imposturas esse.
 Non improbamus quidem quod supplicat S. Trinitati.
 Quin hoc ipsum sanctū, iustū & bonū est. At quod sanctos
 excludunt præter totius Ecclesiæ omnium seculorum con-
 suetudinem, cui probetur? Constat iam multis seculis in-
 uocatos sanctos in Litanis, cuius originem referunt qui-
 dam ad Gregorium magnū, qui sub Mauritio imperatore

*Vetusitas
 Litania-
 rum.*

vixit, circiter annum domini 580. sed tamen multo anti-
 quiores fuisse cōstat ex Victore Vitenfium episcopo, qui
 sub Zenone vixit, & memorat nobis sua ætate sub Arria-
 norum persecutione, ita fuisse supplicatum: Adestote an-
 geli Dei, deprecemini patriarchæ, orate sancti propheta,
 estote apostoli suffragatores, præcipuè tu Petre beate, tu
 sancte Paule gentium magister, &c. Vnde satis apparet,
 quomodo & persecutionis tēpore sanctis omnibus suppli-
 cauerint, & hunc ritum à maioribus (qui non poterāt nisi
 primitiui esse) acceperint: quis credat enim illos primum
 absq; vllō maiorū exemplo (persecutionis potissimū tem-
 pore) nouum cōmentum voluisse de supplicandis sanctis
 confingere, & nō potius inhærere fidei veterum, pro qua
 sanguinem suum fundebant?

Tandem fingunt aduersarij, sanctos auersari nostras
 inuocationes, nec gratum habere cultum alium præterquā
 imitationis, & prædicationem suarum virtutum. Sed vnde
 hoc nobis affirmabunt? Fortè in Concilio aliquando san-
 ctorum fuerunt rapti in tertium cælum, vbi facti sunt de

*Sancti a-
 mant in-
 uocari ad
 succurren-
 dū nobis.*

eorum voluntate & sententia certiores. Nos autem legi-
 mus, quod viuentes adhuc in carne inuocatores admile-
 runt, & quid putamus facere modò in regno patris apud
 Christū? Actorū 3. Petrus & Iohānes dixerūt ad mendicū
 illū claudū ex vtero matris suæ: Respice in nos, quod tan-
 tūdem valet, ac si dicatur: Si vis sanari, pete opem nostrā,
 præsto sumus qui & possumus, & volumus, sed vt petas, vt
 speres, vt mendices à nobis oportet, hoc est, respice in nos.
 At ille intēdebat in eos, sperās se pecunias ab eis acceptu-
 rum, cui respondit Petrus: Noli in nos respicere ppter au-
 rum vel argentum, quæ nō habemus: si quod habemus fla-
 gitas? En damus: In nomine Iesu Christi Nazareni surge
 & ambula.

Vides

Vides hic vt non ferant tantum sibi supplicari, sed inuitetiam. Respice (inquit) Petrus in nos. Ecce & alias supplicationes. Act. 5. Augebatur credetium in domino multitudo virorum ac mulieru, ita vt in plateas eicerent infirmos, & ponerent in lectulis ac grabatis, vt veniete Petro, saltē vmbra illius obumbraret quenquā illorū, & liberaretur ab infirmitatibus suis. Cōcurrebat autē & multitudo vicinarū ciuitatum Hierusalem, afferentes ægros & vexatos à spiritibus immundis, qui curabantur oēs. Si nihil poscebant isti, si non supplicabant Petro, ad quid egrotos afferebant? Et hi quidem ad vmbra Petri, fide & votis suos optabant curari: nos idem nō faciemus ad B. apostoli ossa & cineres? An potior est ossium vmbra ipsius ossibus? Et quid si nos quoq; vmbre ossiū assideamus? nō est vmbra, vmbra? Hęc tunc passus est circa se fieri Petrus, nec repulit eos qui sub vmbra corporis sui poscebāt ab ipso sanitatē: & nos repulsurus est, qui ad ossa sancta, aut expressius eius simulacrū quam sit vmbra, idem facimus? Nos enim ad imagines nō aliter sedemus, quā si ad vmbra sedeamus, ipsum sanctum ac magnū dei ministrū, cuius est vmbra ista, spectantes in cælo, atque ibi pro nobis vt intercedat supplicantes. Sic Act. cap. 9. Mortua Thabita, audientes discipuli q̄ Petrus esset Lidde, miserunt duos viros ad eum rogantes, Ne pigriteris venire ad nos. Exurgens autē Petr⁹ venit cū illis. Et cū aduenisset, duxerunt illum in cœnaculū vbi iacebat. Et circum steterūt illū omnes viduæ flentes, & ostendētes tunicas quas faciebat illis Dorcas. Miserūt rogantes vt festinus adesset. Ad quid? vt videret mortuam? aut vt tunicas videret? Sed hoc indignū. Ergo memores mortuorū quos Christus resuscitauerat, tale aliquid à Petro fieri efflagitabant, quē ille vicarium suum reliquerat in terris, qui quē iam virtute domini, & magistri sui miracula nō pauca perpe-trauerat. Fuit autem supplicatio illa valida: Circumstantabant omnes viduæ flentes, & ostendentes tunicas, quas illa nō esset factura amplius, nisi à morte suscitaretur: hoc poscebāt lachrymę illæ, hoc tunicæ ostensæ: Non erat hoc satis inuocare? Quid autem inter hęc Petrus: Num repulit à se importunos? Num scidit vestimenta sua, quemadmodū Ioram ille, dicens: Nūquid deus ego sum vt occidere pos-

sim

sim & viuificare? Non sane: sed eiectis omnibus foras, ponens genua orauit. Sic Petrus inuocatus, orat, intercedit, impetrat Thabitæ vitam. Vt imploraretur admisit, exhorruit adorari: procurrente ad genua sua Cornelium, vt ipsum adoraret, exprorecta manu p totinus retraxit, dicens: Surge & ego homo sum, deum adora. Cum Lystrij Paulum Mercurium, & Barnabâ Iouem esse crederent, & sacerdos adductis hostiis veller sacrificare, Apostoli conscissis tunicis suis euestigiò exilierunt in tutbas, clamantes & dicentes: Viri quid hæc facitis? Et nos mortales sumus similes vobis homines, Quando autè tale aliquid egerunt in auxiliù implorati? Adorantes & sacrificantes à se reiecerunt, & gloriâ dabant cui debebatur, Deo. Nunquid in subsidiù inuocati quenquam repulerunt aut dixerunt: Quid petis à nobis sanari? quid petis intercessores? Tu ipse deum adi, nõ est tibi intercessoribus vllis opus. Hoc discrimine cū adhuc viuerent, docuerunt, quod aliter deum, aliter sanctos inuocare oporteret. Fingunt autè aduersarij quod nolint ea etiâ imploratione, qua viuètes inuocati sunt, modò implorari: id est; sine vlla graui ac digna ratione, aut scripturarũ autoritate, cū res ipsæ nimium ipsos aberrare, palam testentur. Si nolunt enim implorari, nequè viui vt fieret, debuerunt admittere. Nunc autem & viui admiserunt, & à carne soluti, exaudiunt supplicantes. Quare exaudiunt, qui tam acriter sacrificantibus restiterunt, si nolunt inuocari? Quare nõ abigunt temerarios? non reddunt maleficia, quando beneficia poscuntur, si tanquã idololatriã execrantur? Si nolunt autem maleficia, propter bonitatem suam irrogare, saltem cur non à beneficio, si inuocari nolunt, abstinere? Quare alunt beneficiis suis, nostram (vt vos vultis) impietatem? An & sancti illi beatorum spiritus ludificant nos, & imponunt hominibus qualiter olim spiritus nequam & mali faciebant? Si fingitis sanctos ista fieri latere, sed geri hæc per spiritus malos hominum seductores, num & deum possunt fugere? Quare, ille permittit tot seculis in Ecclesia durare errorem istum? Qui si est error, iam Ecclesia nõ est Ecclesia, cū sit Ecclesia columna & firmamentũ veritatis. Et vbi nam per annos mille quadringentos & amplius fuit Ecclesia, si Catholica, quæ ita errauit non fuit Ecclesia: aut vbi pro-

promissio illa dei fuit, Portæ inferi nō præualebunt aduersus eam? Et, Ego vobiscum sum omnibus diebus ad cōsumationem seculi. Cum sit autem deus verax, & homo mēdax, propter promissionem dei infallibilem, stat & manet Ecclesiæ, stat quoq; & manet Ecclesiæ fides incōcussa, nec vetis, nec pluuis cedens, nec fluminibus. Cōtra vero quod super arenam aduersarij struxerunt, quanto eleuatur amplius, hoc grauius sua ipsius mole corrui. Fieri enim non potest, vt impunē in cœlum os suum, quis tulerit.

Habes itaq; lector pie & Christiane, claram, apertā, ac minimē fucatam expositionem eius fidei, quam de sanctorum intercessione ac inuocatione in Ecclesia Catholica, vt semper, ita modò atq; etiamnum & retinemus & docemus cum remotione quorundam scrupulorum, quales fortassis incautū offendere poterant. Ad quam nos Philippus falsa illa, maligna & nequam tradactione fidei nostrę, coegit. Nimirum, qua non veretur de nobis scribere, tibiq; & orbi reliquo persuadere, nos de sanctorū inuocatiōe aliud sentire, aliud docere, censere eam ob publicam tranquillitatem tolerandam, non probare, atque hunc quantulus est error (vt ipse ait) infirmitati populi donandum: ceterū priuatim & clam sentire cum ipsis. Sentiat cum eis, qui volet Christi & Ecclesiæ defertor esse, qui fidē habet quauis stipula leuiorem, cui perinde est, hoc credat an illud: Nos alios habemus quibus cōsentiamus. Ciuitatem dei viuētis, Hierusalem cœlestē, & multorū miliū angelorum frequentiam, & Ecclesiā primitiuorū, qui conscripti sunt in cœlis, & iudicem omniū deum, & spiritus iustorū perfectorum, & testamenti noui mediatorē Iesum, & sanguinis asperionē melius loquentē quā Abel, quem videte ne recusetis loquentē. Loquitur aut nobis per sanctos patres, quos illo suo spiritu impleuit, de quo pollicitus est nobis: Cū venerit ille spiritus veritatis, quem ego mittam vobis à patre, ille vos docebit omnē veritatē. Loquitur itē vniuersalis fidei concordia, quę catholica est, quę debet nobis indubitati testimonij loco haberi: ac demū attestatiōe nobis loquitur, tot tantorūq; beneficiorū, quę per inuocatiōē sanctorū suorū pijs quibusq; misericors, liberalis & verax impertit. Hęc sūt voces quę semp loquūtur & susurrāt in aurib⁹ fidelīū, ppter
 quas

quas dictū est omnibus: Hodie si vocē ei⁹ audieritis, donec hodie cognominatur, hoc est, donec Christi regnū durat, nolite obdurare corda vestra, quemadmodū in illa exacerbatione eorum, quorū cadauera prostrata sunt in deserto.

Diluta suspitione in quam nos Philippus conicere nitentur, strataq; ad occurrēdū aduersariis via, restat nunc vt argumēta, sophismata & tendicula, quibus Bucerus, Philippus, Oldendorpius, & quotquot sunt aduersarij, hanc veritatis doctrinā oppugnant, disiciamus: vbi dabitur etiā occasio explicandi plurima, quę hīc volumus cōsultō premittere, quo aduersariorū calumniis in loco postea obiecta, melius eadem perciperentur. Qualia sunt: An percipiūt sancti nostras preces, & quomodo credatur hoc fieri. De diuersa curationū virtute, qua videmus hūc sanctū, illa, alium alia gratia à deo præditū. De meritis sanctorum, quo illa nobis modo suffragētur. De reliquiis sanctorum, & miraculis apud eorum, siue sepulchra, siue imagines. De peregrinationibus, & votis piorū in sancti alicuius honorem susceptis. Quę omnia ego quidem parauerā continuo progressu absoluerē, licet irrideant ea prophani & heretici homines. Cæterū conuenit me typographus, querens librū præter suam opinionē turgescētem, nō posse modo finiri, ac iam adesse nūdinas, è quibus laboris sui præmiū aliquod exspectaret, eaq; de causa petebat, vt sibi permitterē librū hoc loco secare, vt qui alioquē etiā præ sui in hac forma magnitudine necessariō secand⁹ videretur. Quod cū & ipse ita se habere cernerē, permisit: sed præcipue ob id ne diu Lector Christianus hac nostra qualicunq; opella fraudaretur, quam cupiebam pro fidei nostrę Catholicę assertionē, omnibus fieri communem. Propediem igitur Lector beneuole, & hæc ipsa quę desunt huic operi, & ceterorum quę in iudicio illo Colonien. asseruntur integram defensionē, propitio, adiuuanteq; nos deo, tibi dandam alio Volumine, expecta. Hoc tantum posco, vt pios nostros conatus apud Christum dominum & saluatorem nostrum tuis interim precibus iuues.

Societatis Jesu Paderbornæ.
FINIS.